

OBSAH

INHALTSVERZEICHNIS

PŘEDMLUVA

Karel Hanzl 13

ÚVOD 19

1868–1918

DOBA RAKOUSKO–UHERSKÉ MONARCHIE . . . 25

Založení Školského spolku Komenský 25

První česká škola 29

Právo veřejnosti 30

Rozvoj spolku 31

Lex Kolisko–Axmann 33

Žádost o zřízení českých veřejných škol
ve Vídni 34

Obecné školy Komenského 35

Školní budova v Schützengasse 35

Jubilejní rok 1912 37

1914–1918 první světová válka 38

České srdce vídeňské 39

1918–1938

DOBA PRVNÍ REPUBLIKY 41

Politický vývoj I 41

Repatriace do Československa 43

1919–1920 Stávkové školy 44

Brněnská smlouva 45

Otto Glöckel 46

Střední školy 48

Jubilejní rok 1921/1922 48

1923–1935 Stavební akce 49

1923–1924 Herbststraße 104 50

1927–1928 Vorgartenstraße 95–97 51

1930–1931 Erlgasse 32–34 52

1931–1933 Wielandgasse 2–4 53

1932 Inzersdorf, Ferdinandsgasse 6 54

1932–1933 Hranice na Moravě 54

1933 Švechaty 54

1934–1935 Sebastianplatz 3 54

Vznik Ústřední knihovny Komenského 56

Jubilejní rok 1932 57

Děti diplomatů žáky Komenského 58

Božena Vavrečková 58

Antonín Sum 60

Dva kamarádi:

VORWORT

Karl Hanzl 13

EINLEITUNG 19

1868–1918

DIE ZEIT DER ÖSTERREICHISCH-UNGARISCHEN MONARCHIE 25

Gründung des Schulvereins Komenský 25

Die erste tschechische Schule 29

Öffentlichkeitsrecht 30

Aufschwung des Vereins 32

Lex Kolisko–Axmann 33

Antrag auf Errichtung tschechischer
öffentlicher Schulen in Wien 34

Komenský-Volksschulen 34

Schulgebäude in der Schützengasse 35

Jubiläumsjahr 1912 37

1914–1918 Erster Weltkrieg 38

Wiener Tschechisches Herz 39

1918–1938

DIE ZEIT DER ERSTEN REPUBLIK 41

Die politische Entwicklung I 41

Repatriierung in die Tschechoslowakei 43

1919–1920 Streikschulen 44

Brünner Vertrag 45

Otto Glöckel 46

Mittelschulen 47

Jubiläumsjahr 1921/1922 48

1923–1935 Bauaktion 49

1923–1924 Herbststraße 104 50

1927–1928 Vorgartenstraße 95–97 51

1930–1931 Erlgasse 32–34 52

1931–1933 Wielandgasse 2–4 53

1932 Inzersdorf, Ferdinandsgasse 6 54

1932–1933 Hranice na Moravě /

Mährisch Weißkirchen 54

1933 Schwechat 54

1934–1935 Sebastianplatz 3 54

Entstehung der Komenský-Zentralbibliothek 56

Jubiläumsjahr 1932 57

Diplomatenkinder als Komenský-Schüler 58

Božena Vavrečková 58

<i>Jan Jiří Železný a Jaroslav Prokopec</i>	60
<i>Bohumil Brejcha</i>	63
Komplexní péče o děti	65
Politický vývoj II.	66
Rudá Vídeň	67
Občanská válka.	67
Nová ústava	68
Kancléř Dollfuß zavražděn.	69
Zemřel Tomáš Garrigue Masaryk	69
<i>Ivana (Hildegarda) Mixová</i>	70
<i>Karel Kaláš</i>	71
<i>Jaromír Borek</i>	73

1938–1945

V NĚMECKÉ ŘÍŠI	75
Referendum 10. dubna 1938.	76
Norimberské rasové zákony	79
<i>Hugo Jokl</i>	77
<i>Maximilian Pick</i>	80
<i>Artur Kantor</i>	81
<i>Olga Wienerová</i>	81
Sebevražda Hermanna Krauseho	83
Rozbití Československa	83
Druhá světová válka	83
Likvidace školství Komenského	87
Češi a válka.	90
<i>Josef Kub a Otto Jagoš</i>	92
Odboj	93
Odbojová skupina Českých sekcí KPÖ	93
<i>Irma Trsáková</i>	95
<i>Ludvík Štěpánek</i>	96
<i>Antonia Brůhová</i>	97
<i>Jan/Hans Maršálek</i>	97
<i>Anna Vaváková</i>	98
Odbojová skupina Curieu	99
<i>Josef Pojar</i>	99
Místa paměti	100
Český pomník na Ústředním hřbitově ve Vídni.	100
Pamětní deska ve Favoriten	101
Mauthausen.	103
Dokumentační archiv rakouského odboje ..	103

1945–1948

PRVNÍ LÉTA PO VÁLCE	105
Konec války a obnovení Školského spolku Komenský	105
Obnova školních budov	106
1945–1950 Antonín Machát starostou Školského spolku Komenský.	107
<i>Antonín Machát</i>	107

<i>Antonín Sum</i>	60
<i>Zwei Freunde:</i> <i>Jan Jiří Železný und Jaroslav Prokopec</i>	60
<i>Bohumil Brejcha</i>	63
Umfassende Kinderfürsorge	65
Die politische Entwicklung II	66
Das Rote Wien.	67
Der Bürgerkrieg	67
Die neue Verfassung.	68
Die Ermordung des Kanzlers Dollfuß	69
Das Ableben Tomáš Garrigue Masaryks	69
<i>Ivana (Hildegard) Mixová</i>	70
<i>Karel Kaláš</i>	71
<i>Jaromír Borek</i>	73

1938–1945

IM DEUTSCHEN REICH	75
Volksabstimmung am 10. April 1938	76
Nürnberger Rassengesetze	79
<i>Hugo Jokl</i>	79
<i>Maximilian Pick</i>	80
<i>Artur Kantor</i>	81
<i>Olga Wienerová</i>	81
Der Selbstmord von Hermann Krause	83
Zerschlagung der Tschechoslowakei.	83
Zweiter Weltkrieg	84
Auflösung des Komenský-Schulwesens	87
Die Tschechen und der Krieg.	91
<i>Josef Kub und Otto Jagoš</i>	92
Widerstand.	93
Die Widerstandsgruppe der Tschechischen Sektionen der KPÖ	94
<i>Irma Trsák</i>	95
<i>Ludwig Stepanik</i>	96
<i>Antonia Bruba</i>	97
<i>Jan/Hans Maršálek</i>	97
<i>Anna Vavak</i>	98
Die Widerstandsgruppe Curieu	99
<i>Josef Pojar</i>	99
Erinnerungsorte	100
Tschechisches Denkmal am Wiener Zentralfriedhof.	100
Gedenktafel in Favoriten.	102
Mauthausen.	102
Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes	103

1945–1948

DIE ERSTEN NACHKRIEGSJAHRE	105
Kriegsende und Erneuerung des Schulvereins Komenský	105

Školní rok 1945	109
Školní rok 1945/1946.....	110
<i>Reemigrace</i>	111
<i>Manželé Schmidtovi</i>	114
<i>Alfréd Kocáb</i>	117
<i>Vilibald Bílek</i>	119
<i>Jaroslav Strnad</i>	121
Zima 1947	122
Škola Jiljího Jahna	123
<i>Jiljí Jahn</i>	124

1948–1968

POD VLIVEM KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA

.....	127
Poválečná obnova menšinového života	127
<i>Josef Jirava</i>	130
Postupné změny v českých školách	131
Klesající počty žáků	131
<i>Ferdinand Lacina</i>	133
Únor 1948: emigrace z ČSR	
a návrat reemigrantů	134
<i>Josef Jonáš</i>	135
<i>Karel a Bedřich Schwarzenbergové</i>	136
<i>Ota Česka</i>	138
<i>Jiří Nováček</i>	139
<i>Sourozenci Kolářovi</i>	140
Zdravotní stav dětí	143
Podpurné akce	143
Prázdninové pobyty dětí	146
Lýžařské pobyty	150
1950–1964 František Strnad starostou	
Školského spolku Komenský	151
<i>František Strnad</i>	151
Převrat ve Školském spolku Komenský	153
Majetek spolku Komenský	155
Učitelův sbor	158
1955: Rakousko je svobodné	159
<i>Rodina Kolaříková</i>	159
<i>Rodina Moravcova</i>	161
<i>Jiří Materna</i>	162
<i>Antonín Nekovář</i>	164
Druhá polovina 50. let	165
Hledání úspor	165
Národní dům – hotel Bohemia v Turnergasse	
<i>Josef Vytiska</i>	170
1964–1988 Oskar Blažek starostou	
Školského spolku Komenský,	
1964–1973 Ota Homolka ředitelem škol	171
<i>Oskar Blažek</i>	171
<i>Ota Homolka</i>	171
Rok 1967	173

Wiederaufbau von Schulgebäuden	106
1945–1950 Antonín Machát –	
Obmann des Schulvereins Komenský	107
<i>Antonín Machát</i>	107
Schuljahr 1945	109
Schuljahr 1945/1946	110
<i>Remigration</i>	111
<i>Ehepaar Schmidt</i>	114
<i>Alfréd Kocáb</i>	117
<i>Vilibald Bílek</i>	119
<i>Jaroslav Strnad</i>	121
Winter 1947	122
Jiljí Jahn-Schule	123
<i>Jiljí Jahn</i>	124

1948–1968

UNTER DEM EINFLUSS DER KOMUNISTISCHEN TSCHECHOSLOWAKEI

.....	127
Erneuerung des Minderheitslebens	
in der Nachkriegszeit	127
<i>Josef Jirava</i>	130
Allmähliche Änderungen	
in den tschechischen Schulen	130
Sinkende Schülerzahlen	131
<i>Ferdinand Lacina</i>	131
Februar 1948: Emigration aus der ČSR	
und Rückkehr der Remigranten	134
<i>Josef Jonáš</i>	135
<i>Karl und Friedrich Schwarzenberg</i>	136
<i>Ota Česka</i>	138
<i>Georg Nováček</i>	139
<i>Geschwister Kolář</i>	140
Gesundheitszustand der Kinder	143
Unterstützungsaktionen	144
Ferienaufenthalte der Kinder	146
Skiwochen	150
1950–1964 František Strnad – Obmann	
des Schulvereins Komenský	151
<i>František Strnad</i>	151
Umsturz im Schulverein Komenský	153
Der Besitz des Komenský-Vereins	156
Der Lehrkörper	158
1955: Österreich ist frei	159
<i>Familie Kolarik</i>	159
<i>Familie Moravec</i>	161
<i>Georg Materna</i>	162
<i>Anton Nekovar</i>	164
Zweite Hälfte der 1950er Jahre	165
Auf der Suche nach Ersparnissen	165
Das Nationalhaus – Hotel Bohemia	
in der Turnergasse	166

Slučování škol.	173
Nevítání žáci.	174
<i>Marie Kolářová a její synové.</i>	174

1968–1993

BOJ O PŘEŽITÍ	177
Pokus o demokratizaci Školského spolku Komenský	177
Pochybnost o smysluplnosti podpory českých škol	178
21. srpen 1968 a jeho následky	179
Děti emigrantů ve škole	181
100 let Školského spolku Komenský	182
<i>Eduard Tomek</i>	183
<i>Jaromír Jindra</i>	184
<i>Karel Mayer</i>	185
1973–1981 Marie Hansalová ředitelkou škol ..	186
Krátká sláva hotelu Bohemia	186
Češi uznáni autochtonní národnostní skupinou.	187
Jednání KPÖ a KSČ o škole.	187
Návštěva Rudolfa Kirchschräglers u Gustáva Husáka.	188
Živá subvence	189
Školní lékař.	189
1981–1990 Eva Wazková ředitelkou školy ...	190
<i>Eva Wazková</i>	190
Boj o čítanku	191
Oslavy výročí	193
110. výročí Školského spolku Komenský ...	193
100. výročí školy v Quellenstraße	194
1986: další subvencování odsouhlaseno ...	194
Boj o každé dítě	195
1988–1991 Miroslav Brožák starostou Školského spolku Komenský.	195
<i>Miroslav Brožák</i>	196
Politické změny v Evropě	197
Svatořečení Anežky České	197
Sametová revoluce 1989	199
Přátelství na celý život	200
<i>Zdeněk Cón</i>	201
<i>Josef Most</i>	203
<i>Klub přátel Rakouska</i>	204
Navázání dialogu v české menšině	205
90. léta	206
1990–1994 Zdena Schiedlbauerová ředitelkou školy, 1991–1993 Ota Burian starostou Školského spolku Komenský.	207
<i>Zdena Schiedlbauerová</i>	207
Magda Vašáryová velvyslankyní Československa.	208
Vliv politických změn v Československu ...	211

<i>Josef Vytiska</i>	170
1964–1988 Oskar Blažek – Obmann des Schulvereins Komenský, 1964–1973 Ota Homolka – Schuldirektor	171
<i>Oskar Blažek</i>	171
<i>Ota Homolka</i>	171
Das Jahr 1967	173
Fusion der Schulen	173
Unwillkommene Schüler	174
<i>Marie Kolářová und ihre Söhne</i>	174

1968–1993

KAMPF UMS ÜBERLEBEN	177
Versuch um Demokratisierung des Schulvereins Komenský	177
Zweifel an der Sinnhaftigkeit der Unterstützung der tschechischen Schulen ...	178
Der 21. August 1968 und seine Folgen	179
Emigrantenkinder in der Schule	181
100 Jahre Schulverein Komenský	182
<i>Eduard Tomek</i>	183
<i>Jaromír Jindra</i>	184
<i>Karl Mayer</i>	185
1973–1981 Marie Hansal – Schuldirektorin ...	186
Kurzer Ruhm des Hotels Bohemia	186
Die Anerkennung der Tschechen als autochthone Volksgruppe	187
Verhandlung der KPÖ und der KSČ über die Schule	187
Besuch von Rudolf Kirchschräger bei Gustáv Husák	189
Lebende Subvention	189
Schularzt	190
1981–1990 Eva Wazek – Schuldirektorin	190
<i>Eva Wazek</i>	190
Der Streit ums Lesebuch	191
Jubiläumsfeiern	193
110-jähriges Jubiläum des Schulvereins Komenský ..	193
100-jähriges Jubiläum der Schule in der Quellenstraße	194
1986: weitere Subventionen beschlossen	194
Kampf um jedes Kind	195
1988–1991 Miroslav Brožák – Obmann des Schulvereins Komenský	195
<i>Miroslav Brožák</i>	196
Politischer Wandel im Europa	197
Heiligsprechung von Agnes von Böhmen	198
Samtene Revolution 1989	198
Lebenslange Freundschaften	200
<i>Zdeněk Cón</i>	201
<i>Josef Most</i>	203
<i>Klub der Freunde Österreichs</i>	204

<i>Thomas Uher</i>	211
Rozdělení Československa	213
NOVÉ VYKROČENÍ	215
1993 Karel Hanzl starostou Školského spolku Komenský	215
<i>Karel Hanzl</i>	216
Mimořádná valná hromada	218
Prodej hotelu Bohemia	218
Poradní sbor při Spolkovém kancléřství pro českou národnostní skupinu	220
<i>František Buchal</i>	221
Proces sjednocení menšiny	223
1994–2005 Alena Hoffová ředitelkou obecné a hlavní školy, 1995–2010, Sylva Hájková ředitelkou mateřské školy	224
<i>Sylva Hájková</i>	224
<i>Alena Hoffová</i>	225
Pětidenní vyučovací týden	227
Vlna atentátů a ochranná opatření ve škole ..	227
Gymnázium versus hlavní škola	228
125 let Školského spolku Komenský	230
Změny v českovídeňském tisku	231
Změna stanov Komenského a situace v menšině	233
130 let Školského spolku Komenský	234
Generální renovace školy na Sebastianplatzu ..	234
<i>Truhlářství Anton Valenta</i>	235
<i>Raumdekor Anton Florián</i>	236
<i>Firma Rohr Mertl</i>	240
Archiv Školského spolku Komenský	241
Knihovna	244
Vstup České republiky do EU	248
Forum Bilinguale	248
Církev a školy Komenského	249
<i>P. Josef Novotný O. Cr.</i>	250
<i>P. Jan Horák, SDB</i>	250
<i>Pavla Carmignato</i>	251
Obnova středního školství	253
<i>Helena Huberová</i>	253
<i>Johannes Langer</i>	255
Maturity	256
Právo veřejnosti na neurčito	258
Maturitní ples	259
<i>Karel a Ludvík Musil</i>	260
2005–2014 Jana Hanzlová ředitelkou obecné a sekundární školy	262
<i>Jana Hanzlová</i>	262
Od Bilingvní sekundární školy k Vídeňské střední škole	263
Model Centrope Schooling	263

Anbahnung eines Dialogs in der tschechischen Minderheit	205
Die 1990er Jahre	206
1990–1994 Zdena Schiedlbauer Schuldirektorin, 1991–1993 Ota Burian Obmann des Schulvereins Komenský	207
<i>Zdena Schiedlbauer</i>	207
Magda Vašaryová, Botschafterin der Tschechoslowakei	208
Einfluss des politischen Wandels in der Tschechoslowakei	211
<i>Thomas Uher</i>	211
Teilung der Tschechoslowakei	213

NEUER AUFBRUCH	215
1993 Karl Hanzl Obmann des Schulvereins Komenský	215
<i>Karl Hanzl</i>	216
Außerordentliche Generalversammlung	218
Verkauf des Hotels Bohemia	218
Beirat beim Bundeskanzleramt für die tschechische Volksgruppe	220
<i>Franz Buchal</i>	221
Einigungsprozess in der Minderheit	223
1994–2005 Alena Hoff Direktorin der Volks- und Hauptschule, 1995–2010 Sylva Hájková Leiterin des Kindergartens	224
<i>Sylva Hájková</i>	224
<i>Alena Hoff</i>	225
Fünftägige Unterrichtswoche	227
Attentatswelle und Schutzmaßnahmen in der Schule	227
Gymnasium versus Hauptschule	228
125 Jahre Schulverein Komenský	230
Veränderungen in der Wiener tschechischen Presse ..	231
Änderung der Komenský-Statuten und die Situation in der Minderheit	233
130 Jahre Schulverein Komenský	234
Generalsanierung der Schule am Sebastianplatz ..	234
<i>Tischlerei Anton Valenta</i>	235
<i>Raumdekor Anton Florián</i>	236
<i>Firma Rohr Mertl</i>	240
Das Archiv des Schulvereins Komenský	241
Die Bibliothek	244
EU-Beitritt der Tschechischen Republik	248
Forum Bilinguale	249
Kirche und die Komenský-Schulen	249
<i>P. Josef Novotný O. Cr.</i>	250
<i>P. Jan Horák, SDB</i>	250
<i>Paula Carmignato</i>	251
Erneuerung des Mittelschulwesens	253
<i>Helena Huber</i>	253

Stoupající zájem o českou školu	265
Sociální fond.	265
Hledání dalších finančních zdrojů a konsolidace školství Komenského	266
<i>Rakousko-česká společnost</i>	268
<i>Eduard Harant</i>	269
<i>Jan Petřík</i>	270
<i>Michal Polák</i>	271
<i>Československý ústav zahraniční (ČSÚZ)</i>	273
Generální rekonstrukce školy v Schützengasse	275
Absolventi škol Komenského	278
<i>Ondřej Cikán</i>	279
<i>Richard Basler</i>	279
<i>Daniel Lion</i>	280
<i>The Turnarounds</i>	281
<i>Patrik Jurdič</i>	283
Sport a žáci Komenského	284
<i>Walter Zeman</i>	286
<i>Volejbalisté</i>	287

DNEŠEK A ZÍTŘEK ČESKÝCH ŠKOL

Materská škola	293
<i>Sabina Eimerová</i>	294
Obecná škola	295
<i>Marcela Ofnerová</i>	295
Osmileté reálné gymnázium.	297

SÍŤ ŠKOLSKÉHO SPOLKU KOMENSKÝ A CENTRA ČESKÉ MENŠINY

Škola na Sebastianplatzu	301
Rodičovská rada při české škole.	303
Vlastenecká omladina	303
Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku	304
Taneční, hudební a jazykový spolek Marjánka	304
Český dům – hotel Pošta	305
<i>Věra Gregorová</i>	306
Slovanská beseda	307
<i>František Kalousek</i>	308
<i>Mojmír Stránský</i>	309
Akademický spolek ve Vídni	310
Sokolská župa rakouská.	311
<i>Jiří Lisner</i>	312
Zpěvácký spolek Lumír.	312
<i>Pavel Koutník</i>	313
Český kostel na Rennwegu a Jednota sv. Metoděje	314
<i>Jiří Uher</i>	315
<i>Alfred Klein-Watrycz</i>	316
Dům na Margaretenplatzu 7	316

<i>Johannes Langer</i>	255
Maturaprüfungen	256
Öffentlichkeitsrecht auf unbestimmte Zeit	258
Maturaball	259
<i>Karl und Ludwig Musil</i>	260
2005–2014 Jana Hanzl Direktorin der Volks- und Sekundarschule	262
<i>Jana Hanzl</i>	262
Von der Bilingualen Sekundarschule zur Wiener Mittelschule	263
Modell Centropo Schooling.	263
Wachsendes Interesse an der tschechischen Schule.	265
Sozialfonds	265
Suche nach weiteren Finanzmitteln und Konsolidierung des Komenský-Schulwesens	266
<i>Österreichisch-Tschechische Gesellschaft</i>	268
<i>Eduard Harant</i>	269
<i>Johann Petřík</i>	270
<i>Michal Polák</i>	271
<i>Tschechoslowakisches Auslandsinstitut (ČSÚZ)</i>	273
Generalsanierung der Schule in der Schützengasse	275
Absolventen der Komenský-Schulen	278
<i>Ondřej Cikán</i>	279
<i>Richard Basler</i>	279
<i>Daniel Lion</i>	280
<i>The Turnarounds</i>	281
<i>Patrick Jurdič</i>	283
Sport und die Komenský-Schüler	284
<i>Walter Zeman</i>	286
<i>Volleyballspieler</i>	287

GEGENWART UND ZUKUNFT DER TSCHECHISCHEN SCHULEN

Kindergarten.	293
<i>Sabina Eimer</i>	294
Volksschule.	295
<i>Marcela Ofner</i>	295
Achtjähriges Realgymnasium.	297

NETZWERKE DES SCHULVEREINS KOMENSKÝ UND DIE ZENTREN DER TSCHECHISCHEN MINDERHEIT

Schule am Sebastianplatz	301
Elternverein an der Tschechischen Schule	302
Vlastenecká omladina	303
Vereinigung der Tschechen und Slowaken in Österreich	304
Tanz-, Musik- & Sprachverein Marjánka	304
Tschechisches Haus – Hotel Post.	305
<i>Věra Gregor</i>	306
Slawische Beseda.	307

Česká sociálnědemokratická strana v Rakousku	317
<i>Jan Goldmann</i>	318
<i>Rudolf Černý</i>	318
České srdce – československá sociální péče v Rakousku	319
Menšinová rada české a slovenské větve v Rakousku	319
<i>Pavel Rodt</i>	320

POZNÁMKY	323
---------------------------	-----

PŘÍLOHA	343
Starostové Školského spolku Komenský	344
Počty žáků ve školách Komenského	345
Zkratky	346
Krátký výběr z literatury	349
Seznam vyobrazení	353
Jmenný rejstřík.	354

<i>Franz Kalousek</i>	308
<i>Mojmír Stránský</i>	309
Akademischer Verein in Wien	310
Österreichischer Sokol-Verband	311
<i>Georg Lisner</i>	312
Gesangverein Lumír	312
<i>Paul Koutník</i>	313
Die tschechische Kirche am Rennweg und der St. Method-Verein.	314
<i>Georg Uher</i>	315
<i>Alfred Klein-Watrycz</i>	316
Haus am Margaretenplatz 7.	316
Tschechische Sozialdemokratische Partei in Österreich	317
<i>Johann Goldmann</i>	318
<i>Rudolf Černý</i>	318
Tschechisches Herz – tschechoslowakische soziale Fürsorge in Österreich	319
<i>Paul Rodt</i>	320
Minderheitsrat des tschechischen und slowakischen Zweiges in Österreich	321

ANMERKUNGEN	323
------------------------------	-----

ANHANG	343
Obmänner des Schulvereins Komenský	344
Schülerzahlen in den Komenský-Schulen	345
Abkürzungen	346
Kurze Bibliographieauswahl.	349
Bildnachweis.	353
Personenregister	354